

Nr 2009

av herr Karlsson i Huskvarna m. fl.

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1974:166 med förslag till ändringar i naturvårdslagen (1964:822) och skogsvårdslagen (1948:237), m. m.

Nödvändigheten av att skydda naturen och slå vakt om miljövärdena har under senare år blivit alltmera uppenbar. Insikten härom har på olika sätt kommit till uttryck i lagstiftningen, och riksdagen har i anslutning till denna fastlagt principer av stor räckvidd för samhällsutvecklingen och vårt handlande med naturresurserna. Ett led i denna utveckling är den pågående översynen av naturvårdslagen och de i anslutning härtill i propositionen 1974:166 föreslagna ändringarna. Dessa bygger i huvudsak på ett av naturvårdskommittén avgivet förslag (Ds Jo 1974:1) och bör kunna bli verksamma hjälpmedel i kampen för en bättre miljö. Enligt vår mening är emellertid förslagen i propositionen i vissa avseenden inte tillräckliga utan bör förstärkas. I det följande anges de fall där det är av särskild betydelse att riksdagen hävdar miljökraven i enlighet med naturvårdskommitténs förslag.

Strandskydd

Sedan 1950-talets början har funnits en särskild lagstiftning till skydd för allemansrätten i strandområdena. Lagstiftningen har i huvudsak givit möjligheter till kontroll över uppförandet av helt ny byggnad, som hindrat allmänhetens tillträde till för bad och friluftsliv väsentliga strandområden. Av material som naturvårdskommittén redovisat framgår att skyddet inte varit tillräckligt. Värdefulla strandområden har exploaterats – främst genom fritidsbebyggelse men också på många andra sätt – i en utsträckning som allvarligt hotar allmänhetens tillträde till strandområdet som vår förnämsta resurs för friluftslivet.

Naturvårdskommittén slår fast att om stränderna i tillräcklig utsträckning skall kunna bevaras för friluftslivet fordras ett generallt skydd med erforderliga möjligheter till kontroll över åtgärder och ingrepp som hotar allmänhetens tillträdesmöjligheter och strandområdets naturvärden. Skyddet skall enligt förslaget gälla intill 100 meter på ömse sidor om vattenlinjen, med möjlighet att utvidga det intill 300 meter på land och intill gräns mot allmänt vattenområde i vattnet. Det skall ge möjligheter till kontroll över förfarande som innebär angrepp på allemansrätten och över väsentliga ingrepp i strandmiljön av betydelse för friluftslivet. Möjligheter att utfärda

föreskrifter för allmänheten till skydd för nyttjande och naturvärden skall också föreligga.

15 §

Strandskyddsområdet bör ges den av naturvårdskommittén föreslagna omfattningen, med möjlighet att utvidga skyddet intill gränsen mot allmänt vatten. Härigenom kan från strandskyddssynpunkt erforderlig kontroll erhållas över t. ex. svävare, speedbåtar eller vattenskidåkare inom känsliga miljöer eller livligt frekventerade områden. Det är sakligt otillfredsställande och medför administrativ omgång att behöva tillgripa annan lagstiftning för att tillgodose detta strandskyddsintresse.

16 §

I överensstämmelse med naturvårdskommitténs förslag bör i paragrafen slås fast att strandskyddet – även om dess primära uppgift är att skydda allmänhetens tillträdesmöjligheter – också syftar till att skydda strandområdets naturvärden.

Skyddet bör ges det av naturvårdskommittén föreslagna innehålllet. Möjlighet måste föreligga till kontroll inte bara över uppförandet av helt ny byggnad utan även över sådan om- eller tillbyggnad som på grund av sin omfattning eller karaktär är av betydelse för skyddet av strandområdet och allmänhetens tillträde till detta. Utvecklingen genom om- och tillbyggnad av tidigare bebyggelse inom strandområdena har på ett avgörande sätt bidragit till den konsumtion av värdefulla strandresurser som ägt rum under senare år. Härvid bör även uppmärksammas den omfattande förvandlingen av fritidshus till permanentbostäder, som medför ett ytterligare ökat in- språktagande av värdefulla strandresurser. Enbart inom Göteborgsregionen kan enligt en av planverket utförd undersökning inemot 500 fritidshus årligen beräknas övergå till permanentbostäder.

Genom bestämmelsen i 43 § andra stycket föreligger möjlighet till önskvärd samordning med byggnadslovsprövningen i här avsedda fall. Den omfattning i vilken strandområde numera tas i anspråk av bryggor, hamnanläggningar, trädgårdsarrangemang, lek- och badplatser m. m. för privat bruk gör det angeläget att det i lagen kommer till klart uttryck att skyddet också avser sådana anläggningar. Som förhållandena nu är förekommer det ofta i skärgårds- och andra fritidsområden att markägare markerar platsen utanför sin tomt genom uppsättande av flaggstänger, trädgårdsmöbler och liknande för att hindra människor från tillträde till området. Det är nödvändigt att ett sådant förfaringsätt förbindras i fortsättningen.

Landskapsvård

De nuvarande bestämmelserna i naturvårdslagen är av begränsad räckvidd och avser närmast att ge visst skydd mot särskilt framträdande skador i landskapets utseende. Detta skydd är inte tillräckligt.

Den förvandling av landskapet som pågår innebär på sikt att det gamla kulturlandskapet genom människornas ingripande mer och mer försvinner och att landskapet i stället får ett urbaniserat och industrialiserat utseende. Det är därför en angelägen uppgift för landskapsvården att så långt möjligt söka bevara och värna naturmiljön i sin helhet. Härför behövs resurser och skydd av en modern och framtidsriktig lagstiftning.

Naturvårdskommittén drog för sin del konsekvenserna av den pågående utvecklingen och formulerade, i anslutning till av riksdagen tidigare gjort uttalande om en ekologisk grundsyn och om samhällets ansvar för miljöutvecklingen, regler som innebär ett grundläggande miljöskydd och miljöansvar.

Reglerna omfattar bestämmelser till skydd för allemansrätten och fri-luftslivet och om kontroll dels av täkt av ej förnyelsebara eller endast mycket långsamt förnyelsebara naturresurser (18 §), dels av andra företag med väsentlig miljöpåverkan (20 §). För fall med ett vidare skyddsbehov – särskilda åtgärder behövs för vård av naturen inom visst område – kompletteras grundskyddet enligt förslaget med bestämmelser om naturvårdsområden (19 §). För ingripande fall – avsevärt intrång i pågående markanvändning eller ianspråktagande av mark – är, liksom hittills, naturreservatet avsett att komma till användning, om inte överenskomst nås med vederbörande rättsägare om naturvårdsområde.

18 §

Kontrollen av täkt bör ges den av naturvårdskommittén föreslagna omfattningen och inte begränsas till endast vissa uppräknade material. Härigenom kan bl. a. erforderligt skydd vinnas för renlavstillgångarna – jfr lantbruksstyrelsens yttrande, som redovisas i propositionen (s. 52) – och andra jämförbara nyttigheter, där täkten får mycket ingripande och långvariga återverkningar. Det bör också slås fast att naturvårdslagens bestämmelser skall iakttas, om prövningen på grund av undantagsstadgande sker i annan ordning.

19 §

Utformningen av paragrafen bör ske i överensstämmelse med naturvårds-kommitténs förslag. Institutet naturvårdsområde är – i väsentlig överens-stämmelse med den utveckling som skett under senare år – främst avsett som ett instrument för samverkan inom landsskapsvården mellan den enskilde och det allmänna. De åtgärder som härvid behövs är i allmänhet

av begränsad omfattning, och olägenheterna kompenseras många gånger genom insatser av det allmänna. Eventuellt intrång blir därför att betrakta som en restpost mellan inskränkning och compensation. I överensstämmelse med naturvårdskommitténs förslag måste därför begränsningar och föreskrifter läggas fast i förordnandet om naturvårdsområdet – i vart fall som rambestämmelser – och värderingen av intrånget ske med hänsyn till förhållandena vid förordnandetillfället. Något hinder mot att använda institutet även i fall med mera väsentliga återverkningar på markanvändningen bör ej föreligga, när parterna är ense därom.

20 §

Denna bestämmelse ger tillsammans med 18 § det grundläggande skyddet inom landskapsvården. Båda paragraferna vilar på samma principiella uppfattning om kontroll över väsentliga miljöingrepp till skada för andra och för samhället. Riksdagen bör klart slå fast detta vid behandlingen av propositionen. Den i propositionen föreslagna lagtexten behöver inte ändras.

Övergångsbestämmelser

Tidigare strandskyddsförordnanden skall enligt förslaget upphöra att gälla då lagen i denna del träder i kraft den 1 juli 1975. Denna bestämmelse kommer enligt vår mening att vålla ett betungande merarbete för berörda myndigheter. Nuvarande förordnanden har meddelats efter särskild prövning på grund av ett aktuellt behov. Enligt vår mening saknas skäl att upphäva dessa förordnanden och ersätta dem med nya, eftersom erforderliga möjligheter i sådant hänseende ändå föreligger. Bestämmelsen bör därför formuleras så att tidigare förordnanden fortsätter att gälla men med innehåll enligt den nya lagen.

Det utskott, till vilket propositionen hänvisas, bör utarbeta erforderlig lagtext.

Under hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen antager det vid propositionen 1974:166 fogade förslaget till lag om ändring i naturvårdslagen (1964:822) med den ändring av 15, 16, 18 och 19 §§ samt av övergångsbestämmelserna som anges i motionen.

Stockholm den 28 november 1974

GÖRAN KARLSSON (s)

i Huskvarna

ROLF WIRTÉN (fp)

NILS HJORTH (s)

NILS-ERIC GUSTAFSSON (fp)

INGRID LUDVIGSSON (s)

i Byske